

REFERENCES

- Bybler, 1996* – Bybler V. S. Tselostnaia kontseptsyia shkoly dyaloha kultur. Teoretycheskye osnovy prohrammy / V. S. Bybler // *Psikhologhicheskaia nauka y obrazovanye*. – 1996. – № 4. – S. 66-73.
- Kuzmenko, 2002* – Kuzmenko O. Iu. Dynamika rozvytku sotsiokulturnoi kompetensii uchniv : mizhnar. zb. nauk. prats / O. Iu. Kuzmenko; vidp. red. : V. M. Kuritsyn. – Shuia : Vyd-vo «Vest», ShHPU, 2002. – S.56-60.
- Pasiv, 1988* – Pasiv Ie. I. Urok inozemnoi movy v serednii shkoli / Ie. I. Pasiv – M., 1988.
- Safonova, 2001* – Safonova V. V. Kulturovedenye v systeme sovremennoho yazykovoho obrazovanyia / V. V. Safonova // *Ynostrannye yazyky v shkole*. – 2001. – № 3. – S. 17-24.
- Slovyk ukrainskoi movy..., 1979* – Slovyk ukrainskoi movy : v 11 tomakh. – K. : Naukova dumka, 1979. – T. 10. – S. 441.
- Slovyk ukrainskoi movy..., 1975* – Slovyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. – K. : Naukova dumka, 1975. – T. 6. – S. 417.
- Yur'ieva, 2008* – Yur'ieva K. A. Mizhkulturna tolerantnist maibutnikh pedahohiv / K. A. Yur'ieva // *Materialy mizhnar. nauk. konf. «Innovatsiinyi rozvytok suspilstva za umov kros-kulturnykh vzaiemodii»*. – Sumy, 2008. – S. 167-169.
- Iahupov, 2002* – Iahupov V. V. Pedahohika : navch. posib. / V. V. Iahupov – K. : Lybid, 2002. – 560 s.
- Iakovleva, 1992* – Yakovleva N. M. Teoryia y praktyka podhotovky budushcheho uchytelia k tvorcheskomu resheniyu vospytatelnykh zadach : dys...doktora ped. nauk / N. M. Yakovleva – Cheliabynsk, 1992. – 403 s.

Надійшла до друку 31.07.2014.

УДК 378.011.3–051:74

Ольга Стрілець

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ЕСТЕТИЧНОГО
СПРИЙМАННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ**

В основу статті покладено ідею розуміння професійного становлення вчителя образотворчого мистецтва національної школи як процесу оволодіння ним українською національною культурою. Ефективність цього процесу значною мірою залежить від рівня сформованості у студентів вищих педагогічних навчальних закладів естетичного сприймання художніх творів. Метою статті є теоретичне обґрунтування особливостей формування у студентів кафедри мистецької дисципліни естетичного сприймання художніх творів. Робоча гіпотеза полягала у припущенні, що художні твори містять потенціал для формування ціннісних орієнтирів, професійної компетентності, громадянської позиції студентів – у майбутньому учителів образотворчого мистецтва. Виховання особливого способу сприймання художніх творів – «естетичного» – сприяє гуманістичній спрямованості розвитку особистості, оскільки дає їй більш широкі можливості для отримання знань про іншу людину (автора, героя) і самого себе. Формування естетичного сприймання перш за все пов'язують із сприйманням творів мистецтва, з їхнім виховним впливом.

Ключові слова: *естетичне сприймання, художні твори, формування, майбутні учителі образотворчого мистецтва, національні традиції, концептуальні положення, естетична культура, національне виховання, художньо-естетичний розвиток, логічне мислення.*

В основу статті положена ідея розуміння професійного становлення учителя образотворчого мистецтва національної школи як процесу оволодіння ним української національною культурою. Ефективність цього процесу значною мірою залежить від рівня сформованості у студентів вищих педагогічних навчальних закладів естетичного сприймання художніх творів. Метою статті є теоретичне обґрунтування особливостей формування у студентів кафедри мистецької дисципліни естетичного сприймання художніх творів. Робоча гіпотеза полягала у припущенні, що художні твори містять потенціал для формування ціннісних орієнтирів, професійної компетентності, громадянської позиції студентів – у майбутньому учителів образотворчого мистецтва. Виховання особливого способу сприймання художніх творів – «естетичного» – сприяє гуманістичній спрямованості розвитку особистості, оскільки дає їй більш широкі можливості для отримання знань про іншу людину (автора, героя) і самого себе. Формування естетичного сприймання перш за все пов'язують із сприйманням творів мистецтва, з їхнім виховним впливом.

гіпотеза заключалась в предположении, что художественные произведения содержат потенциал для формирования ценностных ориентиров, профессиональной компетентности, гражданской позиции студентов - в будущем учителей изобразительного искусства. Воспитание особого способа восприятия художественных произведений - «эстетического» способствует гуманистической направленности развития личности, так как дает ему более широкие возможности для получения знаний о другом человеке (автора, героя) и самого себя. Формирование эстетического восприятия прежде всего связывают с восприятием произведений искусства, с их воспитательным воздействием.

Ключевые слова: эстетическое восприятие, художественные произведения, формирование, будущие учителя изобразительного искусства, национальные традиции, концептуальные положения, эстетическая культура, национальное воспитание, художественно-эстетическое развитие, логическое мышление.

The basis of the article put the idea understanding of becoming a professional teacher of fine arts national school as a process of mastering his Ukrainian national culture. The efficiency of this process depends largely on the level of formation of the students of higher educational establishments of aesthetic perception of works of art. The article is a theoretical study features in the formation of students of artistic disciplines aesthetic perception of art works. The working hypothesis was the assumption that literary works include the potential for the formation of values, professional competence, citizenship students - future teachers of art. Educating special way perception works of art – «aesthetic» promotes humanistic orientation of the individual, because it gives more opportunities to gain knowledge about the other person (the author's hero) and himself. Formation of aesthetic perception primarily associated with the perception of art, with their nurturing.

Keywords: aesthetic perception, fiction, formation, future teachers of fine arts, national traditions, conceptual position, aesthetic culture, national education, artistic and aesthetic development, logical thinking.

Постановка проблеми. Модернізаційні процеси, що відбуваються в галузі освіти загалом і мистецької зокрема, спрямовані на підготовку майбутнього вчителя образотворчого мистецтва з високим рівнем духовно-естетичної культури, здатного забезпечити організацію навчально-виховного процесу національних традицій на засадах естетизації, полікультурності, здатного зміцнювати естетичні позиції учнівської молоді, збагачувати її духовний світ, підносити культуру. За таких умов формування високодуховної, творчої особистості з розвиненим почуттям прекрасного, стійкими смаками, людини, яка активно впливає на духовний розвиток і моральні цінності тих, кого навчає й виховує, є важливою складовою професійної діяльності сучасного педагога образотворчого мистецтва.

Особлива роль у такому процесі належить дослідженню закономірностей функціонування естетичного сприймання як складової естетичної культури особистості і найскладнішого з механізмів її психологічної активності.

Концептуальні положення щодо розвитку творчої особистості на ідеях національного відродження України знайшли відображення у Конституції України, Законах України «Про освіту» (1991), «Про вищу освіту» (2002), Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») (1994), Національній доктрині розвитку освіти (2002), Національній державній комплексній програмі естетичного виховання (2006) та ін. Ці та інші документи декларують право кожної особистості на художньо-естетичний розвиток, визначають пріоритети національної

освіти щодо формування особистості на культурних, мистецьких, естетичних, духовних, загальнолюдських і національних цінностях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Видатні мислителі Г. Сковорода, Т. Шевченко, М. Костомаров, Леся Українка, Б. Грінченко, М. Коцюбинський, І. Франко та ін. в різний час історичного поступу українського суспільства підкреслювали важливість народного мистецтва. Просвітители розглядали його, як форму суспільної свідомості, що забезпечує передачу культурних, етичних і естетичних цінностей, сприяє духовному становленню особистості.

Різні аспекти формування естетичного мислення особистості проаналізовано в розрізі психолого-педагогічних досліджень. Вченими розроблено питання виховання творчої особистості й творчої обдарованості (Б. Ананьєв, Л. Крушельницька, Н. Лейтес, В. Моляко, Я. Пономарьов, В. Рибалка, С. Рубінштейн, Б. Теплов, П.Якобсон та ін.), індивідуальності особистості (В. Мерлін, А. Бодалев, К. Платонова, С. Русова, О. Савченко) ; осмислено специфіку психології професійної діяльності (В. Бодрова, О. Борисова, Л. Корнеєва, Г. Нікіфорова, Н. Побірченко, В. Рибалка, В. Синявського, В. Шадрікова), психологічного відбору та формування особистості професіонала (Г. Балла, В. Бодрова, В. Гордона, В. Зінченко, Є. Клімова, В. Семиченко, Б. Федоришина); схарактеризовано питання педагогічної майстерності (І. Зязюн, Н. Тарасевич, В. Ткаченка), педагогічної творчості (І. Гончаров, В. Кан-Калина, Н. Кічук, С. Нікітчина, С. Сисоевої), проблеми теорії і практики розвитку в майбутніх учителів художньої, естетичної і духовної культури (Л. Вишнякова, В. Смікал та ін.); різні площини естетичної свідомості (І. Гончаров, М. Каган, Л. Левчук, В. Мазепа, В. Моляко, П. Сапронов, Є. Яковлев та ін.), художньо-естетичного виховання особистості (І. Бех, В. Бутенко, М. Лещенко, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Олексюк, В. Орлов, О. Отич, Г. Падалка, В. Радкевич, О. Рудницька, В. Сухомлинський, Г. Шевченко, О. Щолокова та ін.).

Різним аспектам відродження народного мистецтва присвячено низку праць, зокрема Є. Антоновича, Є. Запаско, Т. Кара-Васильєвої, М. Станкевича, Є. Сявавко, Р. Шмагало .

Емпіричні знання про українські символи систематизували відомі дослідники В. Журавльов, В. Кузьменко, О. Потапенко, О. Потебня, О. Пошивайло, Б. Рібаков, С. Танадайчук , М. Станкевич та інші.

На основі теоретичних розробок та експериментальних досліджень учених (Т. Кара-Васильєва, Н. Миропольська, Є. Запаско) встановлено пряму залежність естетичної культури від рівня розвитку здатності до сприймання, розуміння мови й образів народного мистецтва.

Мета написання статті: теоретично обґрунтувати особливості формування у студентів кафедри мистецьких дисциплін естетичного сприймання художніх творів.

Виклад основного матеріалу. Ідеї гуманізації всіх сфер буття людей є актуальними для такого складного часового періоду, який переживає

сьогодні сучасне українське суспільство. В Україні відбуваються докорінні економічні та соціальні зміни, а ефективність перетворень в економіці та соціальному житті в першу чергу залежить від гуманістичної орієнтації всіх цих перетворень, оскільки розвиток суспільства є похідним від розвитку людини [Бердяев, 1994: с. 20]. У сучасному розумінні гуманізація в освіті XXI столітті повинна забезпечити вимоги особистості і суспільства щодо суттєвого підвищення інтелекту кожної особистості та й у всіх сферах людської діяльності. Іншими словами, внесок гуманізації в розуміння сучасного типу формування особистості зводиться до того, що гуманізація не тільки втілює її культурний, творчий початок, але й забезпечує самосвідомість і саморозвиток усього суспільства. Разом із цим, гуманізація допомагає освіті людини, яка повинна стати гармонійнішою в естетичному і художньому відношенні, мати високу професійну майстерність, тобто допомагає розкритися внутрішньому багатству людини, мотивуючи і стимулюючи її діяльність, спрямовану на перетворення навколишнього світу і самої себе [Бердяев, 1994: с. 21].

Робоча гіпотеза полягала в припущенні, що художні твори містять потенціал для формування ціннісних орієнтирів, професійної компетентності, громадянської позиції студентів – у майбутньому учителів образотворчого мистецтва. Виховання особливого способу сприймання художніх творів – «естетичного» – сприяє гуманістичній спрямованості розвитку особистості, оскільки дає їй більш широкі можливості для отримання знань про іншу людину – автора, героя – і самого себе. Бачення людиною в процесі естетичного сприймання мистецтва іншої людини, співпереживання їй, роздуми про неї і спілкування з нею стає для людини чинником духовного розвитку особистості. Формування естетичного сприймання перш за все пов'язують із сприйманням творів мистецтва, з його виховним впливом.

Уперше проблема сприймання мистецтва була осмислена Арістотелем у його вченні про катарсис. Вплив мистецтва розглядався ним, як *очищення* душі за допомогою почуття, співпереживання та страху [Аристотель, 1976: с. 46].

Філософське уявлення презентує досліджуване явище, ґрунтуючись на понятті перцепції (лат. *percipere* – сприймати), яке розглядається, як «чуттєве сприймання, відображення речей у свідомості через органи чуття».

У сучасній філософії естетичне сприймання представлено, як «глибинний, особистісний, інтимний процес, що проходить у свідомості людини та важко фіксується при спостереженні» і завдяки якому створюється «цілісний образ предмета, що виникає у результаті впливу об'єктивного світу на органи чуття, відображаючи зовнішні сторони предмета».

Художня діяльність, за Еббсом, це є активізація естетичного поля. Процес сприймання мистецтва вчений розглядає, як своєрідний політ у мистецький космос, що об'єднує евристичне з гедоністичним, тобто

пізнання з насолодою. Головним у добре збалансованому навчальному плані, програмі, педагогічній системі повинно бути естетичне поле, яке забезпечить гармонійне виховання творчої особистості. Іншим аспектом даної проблеми відображає визначення, де поняття естетичного сприймання пов'язується з поняттям краси. Усвідомлення людиною прекрасного в дійсності і художній творчості визначається, як сприймання естетичне. У свою чергу художнє сприймання як категорія загальної теорії мистецтва позначене, як усвідомлення людиною прекрасного в мистецтві.

Починаючи ще з ХІХ століття, у західноєвропейській естетиці й психології аналізувалися проблеми художнього сприймання й творчості, викликані потребою пояснити психологічні механізми, які діють у процесі естетичного сприймання. Учені намагалися зрозуміти нові, раніше невідомі явища: Ч. Ломброзо «Геніальність та божевілля» (1892), Г. Спенсер «Основи психології» (1898), Т. Рібо «Творча уява» (1901), Р. Арнхейм «Мистецтво та візуальне сприйняття» (1968) тощо.

У психологічних дослідженнях ідеться про складність та багатомірність чуттєво-перцептивної діяльності людини. Психологи відзначають функцію сприймання, як складний процес рефлекторної діяльності мозку в процесі аналізу й синтезу даних усіх аналізаторів, що розпізнають об'єкт, уключають його в наявний і минулий досвід. Така організація сприймання формується в ході онтогенетичного розвитку в міру того, як утворюються відповідні умовно-рефлекторні зв'язки [Рубинштейн, 1999: с.24]. Одним із дослідників процесу сприймання був С. Рубінштейн, який зазначав, що сприймання предметів, із якими суб'єкту доводиться мати справу, умов, у яких протікає його діяльність, становить необхідну передумову усвідомленої людської дії [Рубинштейн, 1999]. Він виділяв певні стадії сприймання і стверджував, що життєва практика змушує людину перейти від мимовільного сприймання до цілеспрямованої діяльності спостереження. На цій стадії сприймання перетворюється на специфічну (теоретичну) діяльність. Теоретична діяльність спостереження включає аналіз, синтез, осмислення та розуміння сприйнятого. Таким чином, виникаючи як компонент або умова будь-якої конкретної практичної діяльності, сприймання у формі спостереження переходить у більш або менш складну діяльність мислення, у системі якого вона набуває нових специфічних рис.

Розвиваючись в іншому напрямі, сприймання дійсності переходить у художню творчість, стає естетичним. Сприймаючи твори мистецтва, людина виконує певну діяльність, спрямовану на те, щоб привести образ сприймання у відповідність із предметом. Предмет є об'єктом не лише усвідомлення, а й практичної дії, яка контролює це усвідомлення [Назайкинський, 1972: с. 130].

Відомий український дослідник В. Роменець у праці «Психологія творчості» розглядає сприймання, як основу для розуміння художніх творів. Автор стверджує, що для цілісного сприймання будь-якого художнього твору не досить одного лише чуттєвого враження – впливу на

органи чуття. Образ предмета, який сприймається, завжди складається із чуттєвого враження і певного суб'єктивного доповнення, пов'язаного з досвідом людини. Це доповнення значно перетворює враження і допомагає осмислити і чуттєво проявити цей образ. Воно може або відповідати дійсності, або викривлювати її [Романець, 2001: с. 133].

Важливим моментом є підготовленість особистості до пізнання мистецтва. Суб'єкт сприймання має володіти певним запасом мистецтвознавчих знань, у той же час повинен уміти відчувати красу: «Людина може знати, що співчуття – це висока чеснота, або що автопортрет Рембрандта – видатний художній твір. Але якщо особистість ніколи не пережила задоволення від того, що комусь співчувала, допомогла у горі, не відчувала краси портрета, не замилювалась ним, то вона не знає мистецтва» [Романець, 2001: с. 21].

У працях американського дослідника Т. Манро науковці бачать прямо протилежний підхід до визначення місця і ролі естетичного сприймання у розумінні творів мистецтва і їх творенні. Процес сприймання художнього твору, на думку Манро, і здатність до сприймання деякою мірою збігаються з процесом творення, а саме – результатом як першого, так і останнього є емоційна реакція людини. Але вони не тотожні, і немає причини вважати, що перший обов'язково має бути лише «недосконалим повторенням» другого. Вірність своїй позиції Т. Манро доводить таким чином: якщо припустити, що процеси сприймання і творення тотожні, то найкращим засобом для розвитку здатності до сприймання було б навчання людини спеціальним художнім технікам, за яким іде практичний досвід продукування. А це означає, що для того, щоб навчитися сприймати, слід навчитися творити. Чи це так? Учений відкидає таке трактування сприймання мистецтва: «Чи мусимо ми в такому разі займатися абсолютно всім, що нас цікавить, вивчати на практиці всі техніки в мистецтві, бо інакше ми будемо змушені облишити надію розуміти твори мистецтва. Ця ідея безглузда. Нам не треба повторювати досвіду бджоли в збиранні меду чи складува, щоб насолоджуватися виробами зі скла». Т. Манро впевнений, що обізнаність у художніх техніках навіть шкодить безсторонньому сприйманню й оцінці мистецького твору: «Сумнівно вважати, що митці, як правило, найкраще сприймають або оцінюють мистецтво. Звичайна людина, яка не є фахівцем, скоріше за все, оцінить твір безсторонньо й чесно, зважаючи на його культурно-історичні цінності, оскільки вона не розділяє тих відчуттів, які переживали автори творів (кохання, ненависть, пошана, поклоніння тощо)» [Якобсон, 1964: с. 14].

Розвиток естетичного сприймання, – писав П. Якобсон, – насамперед пов'язаний із пробудженням у людини інтересу до мистецького пізнання, до спілкування з творами мистецтва. Поступово в суб'єкта створюється установка на те, щоб серйозно ставитися до того, що він почує, побачить або прочитає [Якобсон, 1964: с. 12]. Із цього приводу Б. Асаф'єв говорив, що можна дивитися на мистецький витвір і не бачити в ньому живопис, чи то гобелен, чи килим. Це відбувається, коли глядач сприймає лише вкриті

фарбою полотно. У цих випадках можна вести мову про перцепцію, а не естетичне сприймання, яке потребує творчого ставлення.

Про небезпеку такого ставлення до мистецьких творів і необхідність його подолання у виховному процесі у свій час писав А. Макаренко: «Людина звикає до пасивного задоволення, яке часто обмежується просто зоровим враженням» [Макаренко, 1956: с. 10]. Тому недостатньо, щоб під час сприймання творів мистецтва вона просто пережила ті почуття, які володіли автором, недостатньо і розібратися в структурі самого мистецького твору. «Необхідно ще, – писав Л. Виготський, – творчо подолати своє власне почуття, знайти його катарсис, і лише тоді дія мистецтва відбудеться повною мірою» [Виготський, 1997: с. 12].

Сприймання художнього твору, – пише О. Отич, – не тільки пізнавальний акт. Необхідною умовою такого сприймання є емоційна мальовничість сприйнятого, вираження ставлення до нього. Сприймання мистецтва пов'язане з таким напруженням душевних сил, за якого стає можливим й одночасне сприймання множини його сторін, деталей і цілісне інтуїтивне осягнення провідної ідеї твору, що не розкривається явно, але формується в результаті синтезу, узагальнення множини асоціацій, що виникають у реципієнта [Отич, 2003: с. 39].

Разом з естетичним сприйманням, структурними елементами естетичної свідомості є: *естетичні почуття* (як психічна здатність людини сприймати красу предметів і явищ об'єктивного світу), *естетичний смак* (як внутрішній стимул до конкретної поведінки, до оцінки своєї діяльності і вчинків, зовнішнього вигляду, до естетичної оцінки предметів, явищ навколишнього світу), *естетичний ідеал* (як цілісний чуттєво-конкретний образ довершеної людини й досконалого життя, який викликає естетичні почуття задоволення, радості й бажання наслідувати).

Дані, які ми отримуємо за допомогою наших відчуттів, – це своєрідна інформація, яка накопичується. Завдяки їй можна вивести основну форму сприймання – інтенціональність (спрямованість) на предметне, тобто предметна інтерпретація сприймання. Інтенціональність включає в себе три аспекти: 1) «Я», що звернене до об'єкта; 2) предмет, до якого звернене «Я»; 3) акт, в якому «Я» так чи інакше звертається до предмету.

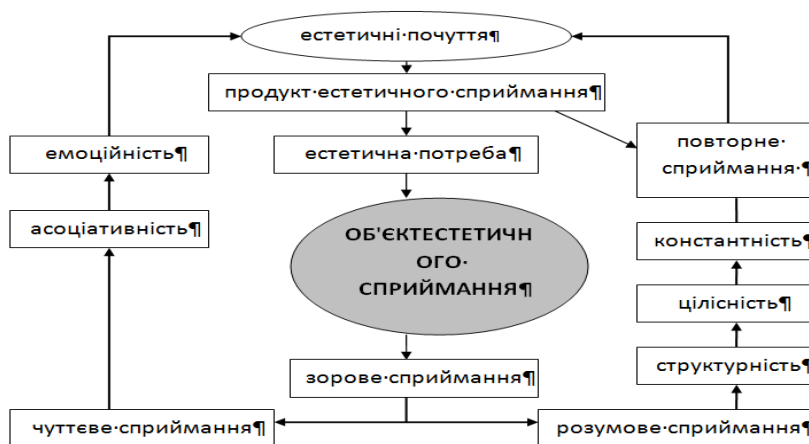

Рис. 1.1. Процес естетичного сприймання особистістю художнього твору.

Вивчаючи наукові дослідження О. Рудницької, робимо висновок, що сприймання завжди пов'язане з осмисленням і віднесенням до певного класу явищ того, що людина бачить, чує, відчуває. Цей особливий вид внутрішньої діяльності (перцепції) є процесом категоризації, у ході якого людина здійснює логічний висновок, класифікує одержані сенсорні сигнали і тим самим забезпечує зворотний зв'язок із зовнішнім предметом. Оскільки формування в суб'єкта образу того чи іншого явища включає акти виділення інформативних ознак, їх аналізу, порівняння, відбору, абстрагування, запам'ятовування тощо, сприйняття становить перший і обов'язковий етап будь-якого розумового процесу [Рудницька, 1992: с. 89].

Сприймання мистецтва, як стверджує Л. Левчук, можна розцінювати не як додаток до загальних існуючих теорій, в яких розкривається сутність мистецтва, і не як розрізнені емпіричні факти почуттєвого, соціологічного, психологічного чи якогось іншого характеру, виявлені у взаємозв'язках людської діяльності і мистецтва, а як самодостатню, науково і методологічно обґрунтовану органічну частину філософії культури, всезагальних ідей філософської етики. За словами науковця, сприймання мистецтва передбачає включення розвинених здібностей і талановитість реципієнта. В цьому й полягає його співтворчість з митцем, процес якої ґрунтується на осмисленні і естетичному переживанні образу, заданого творцем; реципієнт має відтворити і завершити цілісність художньої реальності з допомогою уяви. Без цього мистецький твір залишається «річчю в собі». Сприймання мистецтва формується усім життям людини і загальним набутком культури суспільства.

Висновки. Сприймання твору мистецтва характеризується інтенсивністю творчого переживання, співучастю реципієнта, сприяє розширенню і збагаченню його особистого досвіду естетичного світобачення. Спроможність до сприймання мистецтва і пізнання його не

дана людині від природи, вона формується і розвивається у процесі тривалого систематичного виховання. Для сприймання мистецтва недостатньо щиро переживати те почуття, яке оволоділо автором, і недостатньо розібратися у структурі самого твору – необхідно ще «творчо подолати своє особисте почуття, знайти його катарсис, лише тоді дія мистецтва проявиться повністю». Із цього випливає, що важливим аспектом підготовки до сприймання і розуміння мистецтва є формування у студентів умінь аналізу та інтерпретації художнього твору.

ЛІТЕРАТУРА

- Аристотель, 1976* - Аристотель. О душе. // Сочинения. : в 4-х т. / Аристотель. АНСССР. – М. : Мысль, 1976. – С. 46–50.
- Бердяев, 1994* - Бердяев Н. А. Философия творчества, культуры, искусства : в 2 т. / Николай Александрович Бердяев. Р.А. Гальцева. – М. : Искусство, 1994. – Т.1. – 1994. – 541 с.
- Выготский, 1997* - Выготский Л. С. Психология искусства : анализ эстетической реакции / Лев Семенович Выготский. – М. : Лабиринт, 1997. – 413 с.
- Кабалевский, 1981* - Кабалевский Д. Б. Воспитание ума и сердца : Кн. для учителя/ Дмитрий Кабалевский. – М. : Просвещение, – 1981. – 192 с.
- Макаренко, 1956* - Макаренко А. С. Методика організації виховного процесу / А. С. Макаренко; за ред. А. С. Макаренка.– К. : Рад. школа, – 1956. – 100 с.
- Назайкинський, 1972* - Назайкинський Е. В. О психологи музыкального восприятия / Евгений Владимирович Назайкинський. – М. : Музыка, 1972. – 383 с.
- Отич, 2003* - Отич О. М. Мистецтво у змісті неперервної професійної освіти / О. М. Отич // Професійно-художня освіта України : зб. наук. праць / [редкол: І. А. Зязюн, В. О. Радкевич, Р. Т. Шмагало та ін.]. – К.; Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2003. – Вип. II. – С. –149 – 156.
- Роменець, 2001* - Роменець В. А. Психологія творчості : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / В. А. Роменець. - 2-ге вид., доп. – К. : Либідь, 2001. – 286 [1] с.
- Рубинштейн, 1999* - Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / Сергей Леонидович Рубенштейн – СПб. : Питер Ком, 1999. – 720 с.– (Мастера психологи).
- Рудницька, 1992* - Рудницька О. П. Сприйняття музики і педагогічна культура вчителя / О. П. Рудницька. – К. : КДПІ, 1992. – 95 с.
- Якобсон, 1964* - Якобсон П. М. Психология художественного восприятия / Павел Максимович Якобсон. – М. : Искусство, 1964. – 86 с.

ЛІТЕРАТУРА

- Аристотель, 1976* - Аристотель. О душе. // Сочинения. : в 4-х т. / Аристотель. АНСССР. – М. : Мысль, 1976. – С. 46–50.
- Бердяев, 1994* - Бердяев Н. А. Философия творчества, культуры, искусства : в 2 т. / Николай Александрович Бердяев. Р.А. Гальцева. – М. : Искусство, 1994. – Т.1. – 1994. – 541 с.
- Выготский, 1997* - Выготский Л. С. Психология искусства : анализ эстетической реакции / Лев Семенович Выготский. – М. : Лабиринт, 1997. – 413 с.
- Кабалевский, 1981* - Кабалевский Д. Б. Воспитание ума и сердца : Кн. для учителя/ Дмитрий Кабалевский. – М. : Просвещение, – 1981. – 192 с.
- Макаренко, 1956* - Макаренко А. С. Методика організації виховного процесу / А. С. Макаренко; за ред. А. С. Макаренка.– К. : Рад. школа, – 1956. – 100 с.
- Назайкинський, 1972* - Назайкинський Е. В. О психологи музыкального восприятия / Евгений Владимирович Назайкинський. – М. : Музыка, 1972. – 383 с.
- Отич, 2003* - Отич О. М. Мистецтво у змісті неперервної професійної освіти / О. М. Отич // Професійно-художня освіта України : зб. наук. праць / [редкол: І. А. Зязюн, В. О. Радкевич, Р. Т. Шмагало та ін.]. – К.; Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2003. – Вип. II. – С. –149 – 156.
- Роменець, 2001* - Роменець В. А. Психологія творчості : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / В. А. Роменець. - 2-ге вид., доп. – К. : Либідь, 2001. – 286 [1] с.
- Рубинштейн, 1999* - Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / Сергей Леонидович Рубенштейн – СПб. : Питер Ком, 1999. – 720 с.– (Мастера психологи).

Рудницька, 1992 - Рудницька О. П. Сприйняття музики і педагогічна культура вчителя / О. П. Рудницька. – К. : КДПІ, 1992. – 95 с.

Якобсон, 1964 - Якобсон П. М. Психологія художественного восприяття / Павел Максимович Якобсон. – М. : Искусство, 1964. – 86 с.

Надійшла до друку 31.07.2014.

УДК 331.422 + 658.3.043

Тамара Таїрова, Сергій Кривко, Анатолій Биковський

СУЧАСНІ ТЕХНІЧНІ РІШЕННЯ ЗНИЖЕННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ШУМУ НА ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ

У статті запропоновані нові технічні рішення зниження негативного впливу шуму на здоров'я студентської молоді. Студенти тривалий час перебувають у навчальних приміщеннях під впливом шумового компонента, який негативно впливає на вегетативну нервову систему, серце, кровообіг. Шкідлива дія шуму на молодий організм проявляється в широкому діапазоні: від суб'єктивних подразників – до об'єктивних патологічних змін в органах слуху, центральній нервовій і серцево-судинній системах. З метою зменшення рівня повітряного та структурного шуму і забезпечення вимог санітарних норм у навчальних приміщеннях було досліджено використання мастики «ДЕМПФІШТОРМ – АКРО» для нанесення її на підлогу і стелі та вібро-і звукопоглинальних композитних матеріалів типу «БІЗОН-МАРСО» для облицювання внутрішніх або зовнішніх поверхонь. Облицювання стін у навчальному приміщенні проводили віброзвукопоглинальними листовими матеріалами типу «БІЗОН-МАРСО», теплозвукоізолюючими базальтовими плитами з віброзвукопоглинальним покриттям і оздоблювальними матеріалами.

Товщину кожного шару віброзвукопоглинальних матеріалів розраховували за відповідними формулами залежно від частоти і рівня зовнішнього шуму. При визначенні ефективності застосування звукопоглинальних облицювань урахували акустичні характеристики приміщення, його форму, розташування в ньому джерел шуму і робочих місць. Найбільш ефективним виявилось звукопоглинальне облицювання стель у невисоких приміщеннях великої площі, оскільки в низьких приміщеннях великої площі підлога і стеля є такими поверхнями, що сильно відбивають звук.

За результатами проведених досліджень рекомендовано при виконанні ремонтних робіт або будівництві навчальних приміщень використання вискоефективних віброзвукопоглинальних композитних матеріалів типу «БІЗОН-МАРСО» і мастики «ДЕМПФІШТОРМ-АКРО» для облицювання внутрішніх або зовнішніх поверхонь.

Ключові слова: шум, віброзвукопоглинальні матеріали, мастика, санітарні норми, акустичні характеристики, звукова інтенсивність, приміщення.

В статье предложены новые технические решения снижения негативного воздействия шума на здоровье студенческой молодежи. Студенты длительное время находятся в учебных помещениях под влиянием шумового компонента, который негативно влияет на вегетативную нервную систему, сердце, кровообращение. Вредное воздействие шума на их организм проявляется в широком диапазоне: от субъективных раздражителей – к объективным патологическим изменениям в органах слуха, центральной нервной и сердечно-сосудистой системах. С целью уменьшения уровня воздушного и структурного шума и обеспечения требований санитарных норм в учебных помещениях было исследовано использование мастики «ДЕМПФІШТОРМ - АКРО» для нанесения ее на пол и потолок и виброзвукопоглощающих композитных материалов типа «БІЗОН-МАРСО» для облицовки внутренних или наружных поверхностей. Облицовку стен в учебном помещении проводили виброзвукопоглощающими листовыми материалами типа «БІЗОН-МАРСО», базальтовыми плитами с виброзвукопоглощающим покрытием и отделочными материалами.

Толщину каждого слоя виброзвукопоглощающих материалов рассчитывали по соответствующим формулам в зависимости от частоты и уровня внешнего шума. При определении эффективности применения звукопоглощающих облицовок учитывали акустические характеристики помещения, его форму, расположение в нем источников шума и рабочих мест.